

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פ"א.

עין משפט נר מצוה

לפ א מיי פ"ד מהל'
מכירה הלכה ו סמנ
עפין פ"ד טו"ע ח"מ סימן
רעו ספיק ט'
ב ב מיי שם הלכה ז
טו"ע שם ספיק י'
בא ז מיי שם הלכה ו
טו"ע שם ספיק ט'
בב ד מיי שם הל' ה
טו"ע שם ספיק ו'
בג ה ו מיי שם הלכה ה
טו"ע שם ספיק:
בד ז מיי שם הלכה א'
טו"ע שם ספיק ו'
בה ה מיי פ"ד מהל'
בכורים ה"ד:
בו ט מיי שם פ"ב הלכה
ה:
בז ו מיי שם הל' ג ע"ש
השגת וכ"מ:

הגהות הב"ח

(א) נב' ר"מ ק"ל בלוקק
פירות האילן ממלא כלי'
וזמית מן הזמן נמקח וכן
בסמך:

לעוי רש"י

קור"ל [קור"ל].
אלמו.
ב"ש. ב"ש.
ל"ה. [ל"ה]. דפנה.
קישטניי.
[קשטניי]. ע"ן עמוק.

רבינו גרשום

שלועין שפ"א. ע"ר.
ב"ש. כסיתא. בלע"ז
קור"ל. פ"ב.
אם הגדילו. הנופות שהיו
מרחיבות הרבה לכאן
ולכאן אע"פ שהחל ע"לובית
ההלחין לא ישפה המוכר
לעצמו. כלומר לא יקצוץ
אותו ענפין דמצי לימכר
הלוקח כי היכי דאין לי
בקרקע שולך כלום שאם
יישב האילן אין [ל'ן] רשות
לנוטע אחר במקומו ה"ל
אין לך רשות באלילות
כלום לשתות. ואחון בדי
אילן השולין מן הגזע היינו
שולין מן האילן עצמו
בסמך לארץ הלוקח הוי
משום דהאילן שלו: ומן
המשיך. שחן א' ברוחק
האילן של בעל הקרקע
משום דבקרקע דמי: ואם
היה האילנות שבישב אחרים
להם קרקע לישע אחרים
במקומו: הגדילו. הענפים
חוץ מקרקע שלו ז' ששירי
לאילנות: ישפה. המוכר
מפני שהחל רע לבית
השלחין: מביא. בכורים:
ואינו קורא. משום דלא
קנה קרקע: אפי' בלוקק
פירות מן השוק. מביא
מקור: מכריז תנא ליה. ו'
מאיר במגני' הדקונה ב'
אילות יש לו קרקע כיון
דאשמועינן דיש לו קרקע
מביא שפעי' לטעמי'
דמביא וקורא למה למיתנא
ברוכתא אחרייתא דמביא
וקורא. אלא לאו שמ'
לחיכי הלוקח פירות מ'
השוק דמביא וקורא: והא
כתיב אשר תביא מארצך.
קיינן ביה: והא כתיב
אשר נתת לי ה'. ולהכי
אין מן השוק לא מצי
למכריז הכי: ומשני היינו
דיבת לי וזוי רובני בהו
פירי: תיובתא. דרב יהודה
אמר שמואל דאמר לעיל

מוסף תוספות

א. דהובת הגוף היא
והנחת ככל מקום. רמב"ן.
ב. וא"ת לרובן למעוטי
אדמתה לא גני מנא להו
דדא חד גוני אצטריך
למעוטי לוקח פירות מ'
השוק למאי דמקיש השוא
וי"ל דלוקח פירות מ'
השוק נפקא להו מאשר
נתת לי. דלא משפט להו
דיבת לי וזוי רובני בהו.
ו"א' לרדיוהו גוי ובר מחד
קרא נפקא להו משום דכל
שהוא פטור א' אדמתו
פטור. רמב"ן. ג. ואע"פ
דליכא איסורא בנטיעתו
כיון שאין כל גידולין
בתוך שלו אינו מביא.
ד' וכוון שאברהם. שם
אב לכל העולם ונטלו חלק
בארץ קורין לוי יהודה.
ה. שם. ו' [ו'ן] שלשה אבות.
העולם היה כאברהם. שם.
ו. דכל זמן שהיה של
ישראל כל מי שזרעה
חיוב במעשר וכי וזוהי
לעכו"ם. והורחה פטור.
ידש קנין. דאי ארץ קנין ארץ.
זו הפקעה מה שאין עכו"ם
מעשר קרקע עובדי הים
דהתם פירי בית הניבי
מפקיע ממזוהו ומשני
מזוהו הובת הדין היא ואין
הפקעה. מוס' ניעוין מ'.
ז. דמ"ה חשובה הפקעה
מה וכי שאינו מעשר
ממנה מעשר רובי. מוס' ע"ן
לא.

ערמונים. מכאן מוכיח רבינו תוס' דערמונים אין זה שקורין קשטניי"ס דהא צפ' לולב הגזול (סוכה דף לב:) אמר ענף עץ עבות שענפיו חופין את עלו ואיזה (זה) הוי אומר זה הדם ופרך ואימא זמיתם צעינן עבות וליכא ואימא דולבא וזי ערמונן שיהא דולבא היינו קשטניי"ס מאי פריך הלא אלו עץ עבות: **מביא** מדרקתני בשיפא יתירה. (א) ואת"ו והא דולבא כסיפא במסכת בכורים (פ"א משנה יא) הקונה שלשה אילות בתוך של חצירו מציא וקורא ר"מ אומר אפי' שנים אמאי איצטריך הויא משנה כיון לרצונן קונה קרקע א"כ פשיטא דמציא וקורא וכי תימנא אייתי דנקט ר"מ שנים מציא וקורא נקט שנים שלשה לרצונן דמציא וקורא מ"מ אמאי איצטריך תו דברי ר"מ כסיפא דקתני ר"מ אומר אפי' שנים מציא וקורא וכי תימנא אייתי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ א"כ מאי קשיא ליה הכא משנה יתירא דלמא אייתי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ א"כ לרצונן איצטריך לאשמועינן דמציא ואינו קורא דלקטן צעי מאי טעמא דרבנן צעני אילות ועוד תימנא לרשב"א דאי מחייב ר"מ בלוקק פירות מן השוק כסיפא דקאמר ר"מ אפי' שנים הוה ליה למימר אפי' לקח פירות מן השוק: **ההוא** 'למעוטי' הוציא פ"א. ר"מ וזו נמי דריש פסק רש"י

הגז (חולין דף קלז. וסע) אר"ך למעוטי הוציא לארץ ותימנא אמאי איצטריך מעיטות הא אמר בסוף פ"ק דקדושין (דף לו:) כל מנזה שהיא תלויה בצ"ר אינה נוטת אלא בצ"ר וש' מפרשים משום דבכורים איצטריך לרצונן דמביא (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תצטל גדי בחלב אמו) ובמלכתא כהניא מיקש להו וכו' שיהו נהוין אף בחולה לארץ כמו שצ"ל בל"ה ולרשב"א נראה דלא חשני בכורים מנזה תלויה בצ"ר דלא דמי לתרומה ומעשר וזוהי דהתם גוף הפירות מחייבין בתרומה דטובל יניהו ואסורין באכילה ולכך חשבוין הן תלוין בצ"ר אכל בכורים אין החיוב תלוי בפירות אלא בצדס דאין נאסרין באכילה אע"פ שלא הפריש מהן בכורים ועוד מדלא חייב תרומה ומעשר עד שיתמרח בכרי מוכח שהחיוב תלוי בפירות לפי שלא הגיע עניין זמן חיובן אכל בכורים וזאי חובת הגוף יניהו כע"ז דילפינן מניינה דקדושין (דף לו.) שאין החיוב תלוי בפירות אלא בצדס ואפי' צודון צאלין מתחייב דתנן במסכת בכורים (פ"א מ"ה) כולד מפרשינן בכורים יודד לתוך שדהו ורואה תאנה שזיכרה אשכול שזיכר קושרו צגמי ואומר הרי אלו בכורים ואע"ג דלאס אין לו [אינין] חייב לקנות מ"מ חובת הגוף יניהו כמו חובת לניית דאע"ג דאין חייב לקנות תלית

כשאין לו חשיב חובת הגוף: **למעוטי אדמת עבו"ם.** רשב"ס גרס והא מרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כתיבי מרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר^ב ובחנם דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן צפ"ק דבכורים הנוטע בתוך שלו והצריך לתוך של חצירו או לתוך של רצים הרי זה אינו מציא משום דכתיבי אדמתך ועד וכו' לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו בר הבאה הוה כדתנן (שב פ"א מ"ד) אלו מציאים ולא קורין הגר מציא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומנחם היה משנה לא היה מניח רבינו תוס' לגריס לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחת לאבותינו ארץ טובה וקמתי נמי (סע) כשהוא מתפלל כינו לזין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל ציית הכנסת אומר אלהי אבותי ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כההיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא צירושלמי (בכורים פ"א) דלמר תני בשם ר"י גר עצמו מציא וקורא מאי טעמא דלמר קרא (בראשית י) כי אב המון גוים נתמך לשעבר היה אב לארס מכלן ואילן לכל גוים ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אתא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דלמר צפרק צתרא דמכות (דף ע"ג.) כיון דאיכא גר דצעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר"י וסמךן אלמת לנו דסיפיה דקרא והא דלמר ר"י צירושלמי דמציא וקורא דוקא גר מצני קיני חותן משה דמצי אמר לתת לנו שנטענו חלק בצ"ר דמציא וקרא אשר ייטיב וגו' והענין ל' (במדבר י) שנתנו לכן דושנה דייחיו כדלמר צפ"ק ו' והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגריס מציאים ואינם קוריים וצני קיני חותן משה מציאים וקוריים ור"ת אומר דהיא דצירושלמי משבשתא היא דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מצני קיני ארמי אוזב אבי דהיינו יעקב^ב וירד מצרמיה וירעו אותנו ויזילינו והיא דתוספתא מוקי צאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אס הוא מצני קיני ופליג אמתימין דמס' בכורים דקתני צאמו מישראל מציא וקורא ולר"י נראה דמתנימין נמי אייתי צני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהי ליה למימר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קוראה דתנן צמתמין (בכורים פ"א מ"ה) האשה והשליח והעבד וטוועטוס ואנדורגויעוס אינן קורין דלא נטלו חלק בצ"ר דממעט להו צפ"ק מאישי לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירשה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאלמו: **ההוא** 'למעוטי' אדמת עבו"ם. תימנא לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ יש קנין לעכו"ם בצ"ר ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין צמים לעכו"ם בצ"ר ישראל ואין לר"י לומר שדות ומעשר להו ממעשר נמי^א ונראה לר"י דלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכמי דיש קנין מניה ואומר רשב"א דהיא דע"ז (דף כה.) וסע) יש לומר לארץ מאן דלמר אין קנין וסע מפרש^א:
ולמא

כסיתא. אילן שגדל ציס ויקר הרבה וקורין קוריי"ל: ע"י. אילן שגדלינן בו ציי"ש וקורין ליי"ר: ודונו. קישטניי"ר: **מתני'** הקונה שני אילות. סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפי' מקום האילן והרי הוא כמי שקנאן לפירותיו ששביעש יעקרנו ויך: קנה קרקע. דחשבי להו שדה האילן: הגדילו. דחשבו האעפ"י הרבה: לא יקצוץ אותן בעל הקרקע אע"פ שהלך רע לציית השלחין דכיון דאין לו קרקע לבעל האילות שיהי שעבד מנת כן לקמן: גוע. צגמרא [פג]. מפרש: ש' של בעל האילן דמגוף אילות קאמי: של בעל הקרקע. דכיון דמתחת לקרקע יואל מקרקעו גדל: אס סמו. יבשו: אין לו קרקע. לטעם אילן אחר צמקומן: קנה קרקע. דחשבי שדה האילן. וצגמי' מפרש כמה יש לו קרקע והיאך נטועים דמנטרפי וסע): הגדילו. חוץ לקרקע שלהן: ישפה. המוכר דכיון דאין נטועין צשל מוכר כי אס צקרקע של לוקח והמוכר לא שעבד לו קרקע שלו אינו מניחין לייכנס צשלו מאחר שמויקין לו: גב' טנ הסס. צמסכת צכורים: ואינו קורא. לפי שלא קנה קרקע ולא קרינא ציה פרי הדממה אשר נתת לי (דברים כו.) ולקמיה פריך א"כ למה מציא: מציא וקורא. ור"מ לטעמיה דס"ל קנה קרקע אכל צאלין אחד מודה: מחייב להביא בכורים בלוקק פירות שצאלין ואותה שזיכרה תחלה קושר צה גמי לידע שזכרת היא והאי דקתני

הקונה שני אילות משום רבנן נקט להו דאילו רבי מאיר אפי' צאלין אחד שאין לו קרקע מציא וקורא: משנה יטירא. הך דבכורים: אלא ש"מ מחייב היה ר"מ נו'. והכי קאמר אפי' אס כדצריכס כן הוא דשני אילות אין להן קרקע אפי' הכי מציא וקורא דלא חיישינן לקרקע גבי מקרא בכורים: והכתיב אשר פניא מארצך. אכל לוקח פירות לא מציא ולא קורא: והכתיב אדמתך תביא: למעוטי אדמת עכו"ם. שאס יש לו לעכו"ם קרקע בצ"ר ישראל ולקח ממנו פירות אין מציא מהן בכורים. ונראה צעניי דהכי גרסינן והכתיב אדמתך אדמתך שני פעמים כמי' ראשית בכורי אדמתך צספר ואלה שמות צוולא המשפטים (גן) וצני תשא [גו] וקמשיי חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר שהרי הגר עצמו מן המציאין ולא קורין הוא צדתן צמסכת בכורים (פ"א מ"ד) שאין יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו [דברים כו] ואמא האי קרא להפקיע דהקונה מפירות קרקע שלו לא מציא ולא קורא: פיוצבא. וכל הך קראי דלעיל מידרשי צפ"ק [פ"א כ' תנא] וצמסכת צכורים צפרק קמא: מאי

כשאין לו חשיב חובת הגוף: **למעוטי אדמת עבו"ם.** רשב"ס גרס והא מרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כתיבי מרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר^ב ובחנם דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן צפ"ק דבכורים הנוטע בתוך שלו והצריך לתוך של חצירו או לתוך של רצים הרי זה אינו מציא משום דכתיבי אדמתך ועד וכו' לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו בר הבאה הוה כדתנן (שב פ"א מ"ד) אלו מציאים ולא קורין הגר מציא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומנחם היה משנה לא היה מניח רבינו תוס' לגריס לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחת לאבותינו ארץ טובה וקמתי נמי (סע) כשהוא מתפלל כינו לזין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל ציית הכנסת אומר אלהי אבותי ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כההיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא צירושלמי (בכורים פ"א) דלמר תני בשם ר"י גר עצמו מציא וקורא מאי טעמא דלמר קרא (בראשית י) כי אב המון גוים נתמך לשעבר היה אב לארס מכלן ואילן לכל גוים ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אתא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דלמר צפרק צתרא דמכות (דף ע"ג.) כיון דאיכא גר דצעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר"י וסמךן אלמת לנו דסיפיה דקרא והא דלמר ר"י צירושלמי דמציא וקורא דוקא גר מצני קיני חותן משה דמצי אמר לתת לנו שנטענו חלק בצ"ר דמציא וקרא אשר ייטיב וגו' והענין ל' (במדבר י) שנתנו לכן דושנה דייחיו כדלמר צפ"ק ו' והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגריס מציאים ואינם קוריים וצני קיני חותן משה מציאים וקוריים ור"ת אומר דהיא דצירושלמי משבשתא היא דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מצני קיני ארמי אוזב אבי דהיינו יעקב^ב וירד מצרמיה וירעו אותנו ויזילינו והיא דתוספתא מוקי צאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אס הוא מצני קיני ופליג אמתימין דמס' בכורים דקתני צאמו מישראל מציא וקורא ולר"י נראה דמתנימין נמי אייתי צני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהי ליה למימר לתת לנו דהא אמו עצמה אינה קוראה דתנן צמתמין (בכורים פ"א מ"ה) האשה והשליח והעבד וטוועטוס ואנדורגויעוס אינן קורין דלא נטלו חלק בצ"ר דממעט להו צפ"ק מאישי לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירשה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאלמו: **ההוא** 'למעוטי' אדמת עבו"ם. תימנא לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ יש קנין לעכו"ם בצ"ר ישראל להפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין צמים לעכו"ם בצ"ר ישראל ואין לר"י לומר שדות ומעשר להו ממעשר נמי^א ונראה לר"י דלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכמי דיש קנין מניה ואומר רשב"א דהיא דע"ז (דף כה.) וסע) יש לומר לארץ מאן דלמר אין קנין וסע מפרש^א:
ולמא

(א) [לעיל פ"א.] (ב) צ"מ קות: דעת רבי יהודה. (ג) בכורים פ"א מ"י לעיל מ'. בתימן דף מ', (ד) ועי' תוספתא לעיל מ'. (ה) [ע"ז פ"א על ג' ד"ה הללון בתוס' צ"מ פ"א. ד"ה אלא.] (ו) ויעי' תוס' חולין ק"י: ד"ה גלג., (ז) [תוס' ד"ה הא אמר וכו' וע"ז.]

תורה אור השלם

1 ולקחה מראשית בית פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר יי' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל ה' ויבשרו את יבתי יי' אלקיך לשבן שמו שם: דברים כו ב' 2 ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלקיך לא בתלם ודי בחלב אמו: שמות כג ט' 3 ועתה הנה האדמה אשר ראשית פרי האדמה אשר נתת לי יי' ורחמתי לפני יי' ה' אלקיך והשמתוהי לפני יי' אלקיך: דברים כו ב'

מוסף רש"י

כסיתא. מין עץ העולה בקרקע הים ושמו קור"ל (ד"ה כב.) ע"י. לירי' שם האילן ואת פריו קורין ציי"ש (שם.) דרובי. קשטניי"א (שם.) הקונה שני אילות המוכר של אילות לחצירו ולא פיסס לו קרקע (דע"ל כו.) הרי זה לא קנה קרקע. כיון דאין מנחה לן וסע) אס ממו אין לו קרקע לטעם אלהים צמקומן. דתנן קתמן, אלא קנה אלא לפירותיו כל זמן שתיקם האילן. ואליכא דרבנן אמתא דלמרי מוכר שני רע מוכר, אכל אלהי' דרע"ע אלא קנה לטעם אלו קנה קרקע לטעם אלו קנה קרקע. ע"ז ש"ס שו"כ ב"ן ה' מההוי"א (שם.) מביא ואינו קורא. דלא מצי למימר פרי האדמה אשר נתת לי (דע"ל כו.) ויסי' (שם.)

מוסף תוספות

א. דהובת הגוף היא ונחת ככל מקום. רמב"ן.
ב. וא"ת לרובן למעוטי אדמתה לא גני מנא להו דדא חד גוני אצטריך למעוטי לוקח פירות מ'
השוק למאי דמקיש השוא וי"ל דלוקח פירות מ'
השוק נפקא להו מאשר נתת לי. דלא משפט להו דיבת לי וזוי רובני בהו.
ו"א' לרדיוהו גוי ובר מחד קרא נפקא להו משום דכל שהוא פטור א' אדמתו פטור. רמב"ן. ג. ואע"פ דליכא איסורא בנטיעתו כיון שאין כל גידולין בתוך שלו אינו מביא.
ד' וכוון שאברהם. שם אב לכל העולם ונטלו חלק בארץ קורין לוי יהודה.
ה. שם. ו' [ו'ן] שלשה אבות. העולם היה כאברהם. שם.
ו. דכל זמן שהיה של ישראל כל מי שזרעה חיוב במעשר וכי וזוהי לעכו"ם. והורחה פטור.
ידש קנין. דאי ארץ קנין ארץ. זו הפקעה מה שאין עכו"ם מעשר קרקע עובדי הים דהתם פירי בית הניבי מפקיע ממזוהו ומשני מזוהו הובת הדין היא ואין הפקעה. מוס' ניעוין מ'.
ז. דמ"ה חשובה הפקעה מה וכי שאינו מעשר ממנה מעשר רובי. מוס' ע"ן לא.

(א) אולי צ"ל שכן בתוך הקרקע של בעל הקרקע. (ב) נראה לר"י שש"ך לאילנות.

(א) [לעיל פ"א.] (ב) צ"מ קות: דעת רבי יהודה. (ג) בכורים פ"א מ"י לעיל מ'. בתימן דף מ', (ד) ועי' תוספתא לעיל מ'. (ה) [ע"ז פ"א על ג' ד"ה הללון בתוס' צ"מ פ"א. ד"ה אלא.] (ו) ויעי' תוס' חולין ק"י: ד"ה גלג., (ז) [תוס' ד"ה הא אמר וכו' וע"ז.]